

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold. 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 1. junija 1887.

Obseg: Kolikor gosteje so trte sajene, toliko slabše je vino. — Ptice naše dobrotnice. — Pašniki in tekališča žebetom. (Konec.) — Gospodarske novice. — Vprašanja in odgovori. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Govor gosp. poslanca Kluna v državnem zboru 10. t. m. — Iz državnega zbora. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Kolikor gosteje so trte sajene, toliko slabše je vino.

(Posneto po „Allgemeine Wein-Zeitung“).

Število trt, ki rastejo na hektaru vinograda, je zelo različno. Merodajna je zemlja, lega, trtna sorta, način trtne vzgoje, namen vinarstva, stara navada itd. So vinski kraji, koder sadijo do 25000 trt na hektar, pa tudi taki, koder raste na tolikem prostoru le do 5000 trt. Ta velikanski razloček v številu trt na enako velikem prostoru je povsod v neposrednjem razmerju z kakovostjo vina, ki se prideluje. Namreč: Kolikor več trt na jednom hektaru raste, toliko slabše je vino. Temu je vzrok različno zgrjevanje zemlje po solnčni toploti in različna množica redilnih snovi, ki pristoje vsaki posamezni trti. Pa tudi način vinarstva pri tem vpliva; koder hoĉejo pridelati mnogo vina, tam trte gosto sadijo, koder jim je bolj mar za dobro vino, tam sadijo manj trt. Koder nameravajo pridelovati velike množice vina, tam tudi take trte gosto sadijo, ki uže od narave moĉno ženó, kakor tudi trte visoko vzgojujejo, ĉe ravno pri taki vzgoji uže samo na sebi ni moĉi dobrega vina narediti.

Naredili so poskušnjo z dvema vinogradoma. Na enem prišlo je na hektar 8000 trt, pri drugem pa 10500. Lega, zemlja, rodovitnost, starost trt itd., bila je obe- ma vinogradoma enaka. Veĉletna preiskavanja ob tr- gatvi so pokazala, da je mošt prvega vinograda imel redno 1.5 do 2%, sladĉine veĉ in 0.75 do 1.00% kisline manj kakor mošt drugega vinograda. Res je pa zopet, da je bilo v drugem vinogradu sploh do 11% veĉ mošta ko v prvem. Ker se pa pri prodaji vina na ka- kovost gleda, dobili so za vino iz prvega vinograda tretjino veĉ denarja ko za vse vino iz drugega.

Naši vinogradniki naj dobro pomnijo vse to, zlasti pri novih nasadih; ĉe ravno jim svetujemo vinarstvo tako urediti, da veliko vina pridelajo in ne gledajo preveĉ na posebno izvrstnost vina, vendar pa tla vino- grada ne smejo biti nikdar popolnoma obsenĉena.

Ptice naše dobrotnice.

Ljuba pomlad oživila je zopet naše vrtove, gozde in loke. Kamor pogledaš, vse se giblje, vse se po svoje veseli življenja. Pravi veseljaki med vzbujeno naravo so pa brez dvoma sesebno drobne ptiĉice, ktere gotovo ljubi vsak poštenjak. Źal, da je ta ljubezen veĉinoma le preveĉ hladna, krvna ali jeziĉna in vse premalo de- janska. Koliko pa je ljudi, ki bi ob hudi zimi, kedar mraz in lakota tareta nedolžne ptiĉice, vrgli kako drobtino na sneg ali pod kap, koder uboge revice za hrano stikajo? Jako malo, ĉe tudi se tû pa tam na- hajajo. In koliko pa je ljudi, ki bi zlasti po kmetih otroke pouĉili, naj poleti nikar ne nadlegujejo drobnih prijateljic ĉloveškega rodu, naj ne lovijo jih, ne raz- devajo jim gnezd, ne pobirajo mladiĉev itd. So, toda tudi takih gospodarjev je jako malo. Paĉ pa je veliko veĉje število tistih, ki porednim fantalinom, ĉe ni dru- gaĉe, še lestvico pristavijo, da laglje nedolžnim pti- ĉicam jajĉka ali mladiĉe poberó. In vendar bi tega nihĉe nikjer ne smel. Ptiĉice so si uže s svojim milim in prijaznim petjem ljubezen in naklonjenost vseh po- štenjakov pridobile, kaj pa še le s tem, da nam trebijo drevje in zemljo škodljivega mrĉesa in strupene golazni. Vrabec, pravijo, da je škodljivec, posebno ĉe zaide v proso ali pšenico, ktere tudi ne prezira. Vendar pa tudi ta škodljivec napravljeno škodo izdatno odtehta s tem, da ves ĉas, kedar vali, prav pridno gosence po- bira in drugemu drevju škodljivo nesnago uniĉuje.

Mnogo let peĉajo se uže ljudje po svetu z var- stvom ptiĉic, in res je, da tega do sedaj niso še obĉa-

lovali nikjer, kjer so se tej nad vse hvaležni nalogi posvetili. Sadja so toliko več pridelovali, kolikor manj so jim ga požrešne gosenice uničevale. Dobri ljudje so skrbeli za ljube ptičice, varovali jim nežna gnezdeca z mladino vred, pisane krilate pevčice so jim pa zato prav pridno obirale drevje. Naravna posledica tega je bila, da so ptičice ljudem njih skrb in delo z obilnejšim sadjem povračale. Naj kdo reče, kar hoče, jaz pravim in bom vedno trdil, da kmet v kmetijstvu nima večjega dobrotnika niti večjega podpornika niti boljšega ter spretnejšega sotrudnika, nego je ptica-pevka. Zato naj bi pa vsakdo, komur je kaj do razvoja kmetijstva, do njegove rodovitnosti ob vsaki priliki v glavo vtepal poredni mladini: „Ne lovite in ne morite zalih pevčic in ne razdirajte jim gnezd ter ne pobirajte iz njih mladičev, da se vam bo dobro godilo jeseni, kedar bodo jabolka in hruške zrele“

Dva stanova imamo pa tu še prav posebno v mislih, ktera bi lahko veliko dobrega v tem oziru storila, in reči moramo, da sta tudi do sedaj že največ storila za obrambo drobnih ptičic pred surovostjo sprijene mladine mestne in kmečke. Naj le tudi zanaprej neutrudljivo požlahtnujeta srca mladini.

Tudi usmiljenje do živali je čednost: „Pravičnemu se tudi žival smili“. Naš učitelj, Bog mu povrni zlati uk, poudarjal nam je ob vsaki priliki milosrčnost do živali in ni nikdar pozabil svojega uka podpreti z dokazom. Rekal je: Komur se žival ne smili, tudi za ljudi nima srca! Oh, kako in kolikrat so se vendar njegove besede že uresničile! Poznal sem precej veliko kmetskih fantov, s katerimi smo skupaj hodili v farno šolo. Imeli smo nekatere med njimi, ktere je jako veselilo, če so mogli na kakršnen koli način žival mučiti. Skoraj vsak tak imel je pozneje kot mladenič o raznih prilikah ali z nožem ali s kolom opraviti, kar ga je prej ali poznej spravilo na Grad. Zakaj to? Zato, ker se mu odraslemu ni smilil človek, ker se mu dečku tudi žival ni smilila. Že v mladosti navadno pokaže otrok, kaj bo iz njega v poznejših letih.

Pri drobnih ptičicah, da, celo pri hrostih (kebrih) je prilika in to prav ugodna prilika, buditi mladini usmiljenje do živali. Ker je pa tudi naša kmečka mladina že kolikor toliko praktična v ocenjevanji prirode, bode učitelj prav storil, ako ta svoj nauk takoj podpre z dokazom bodoče koristi. Kjer je kaj koristi, ondi je zlasti pri kmečkem učencu navadno tudi potrebni razum za dotično reč.

Da to spoznamo, idimo k gnezdju pčénice, vrabca ali pa taščice, če pa družega ni ravno pri rokah, dobro je tudi ščinkovčevo, ktero lahko v vsaki rogovili na sadnem drevju nahajaš. Poglejmo v tako gnezdo in recimo, da je v njem petero lačnih mladih kljunov, ki se ob vsaki priliki kar h krati odpirajo, kakor bi hoteli vso bližnjo okolico s perjem vred požreti. Naravoslovci so se s takimi gnezdi že pred nami jako vstrajno in vestno pečali ter so našli to-le: Vsaka teh mladih ptičic potrebuje in tudi res dobi za živež

na dan po 50 gosenic, ktere mu stara dva na vso moč pridno prinašata od zgodnjega jutra pa do poznega večera. Vsem peterim mladičem treba na dan 250 gosenic. Mladiči potrebujejo povprečno kakih 4 do 5 tednov predno jih stara dva prepustita same sebi in pa dobri sreči. Zarad povprečnega računa recimo, da jih pitata stara dva 30 dni, za kar potrebujeta 7500 gosenic za zajutrek, kosilo in južino. Večerje pri ptičih ne poznajo; saj še pri ljudéh pravijo, da je vse eno dobro, če gre človek namesto večerje spat. Sedem tisoč pet sto gosenic, kaj ne, prijatelj, to je že nekaj in glej, le ena ščinkovska rodovina jih je za eno gnezdo toliko porabila! Kaj pa še dalje? Čuj!

Znano je, da požre vsaka gosenica na dan toliko cvetja in perja, kolikor sama tehta. Recimo, da gosenica 30 dni potrebuje, predno popolnoma doraste in se zaprede, oziroma v mešiček skrije. Recimo dalje, da uniči v teh 30 dneh na dan le po en sam cvet, kateri bi se bil v sad razvil, torej grdoba požre v 30 dneh 30 jabolk ali 30 hrušek ali 30 češpelj že v cvetji, vseh 7500 gosenic pa, ki jih je eno samo ščinkovčevo gnezdo potrebovalo, da je vzgodilo petero mladičev, požrlo bi bilo 225.000 cvetov, iz katerih bi se bil sad naredil! Eno samo ščinkovčevo gnezdo, dragi moj kmetič, vredno je na tvojem vrtu 225.000 jabolk ali ravno toliko hrušek ali sliv. Če pa pomislimo, kar nam boš sam priznal, da je res tako, da marsikaka, če že ne vsaka gosenica na dan po 10, 20 in tudi več cvetov obleze in ogrize ter tako uniči, da se ne more nič več sad napraviti; da dalje tudi toliko perja pokonča, da cvet in nastavljeni sad nimata več zadosti potrebnega živeža, priznal boš zopet sam, da je gnezdo ubozega ščinkovca še več vredno.

Toda ostanimo le pri navedenem in s številkami dokazanem številu 225.000 komadov sadja in recimo, da bi se po 2 jabolki ali 2 hruški za 1 kr. prodali, razvidel boš zopet, da ti je obvarovano ščinkovčevo gnezdo v gotovem denarji vredno 1125 goldinarjev. „Saj toliko sadja cela vas ne pridelala“, rekel boš morda. Res, da ga ne; in če tudi ne natančno po številki, pa bi ga vsaj mnogo več, če bi imeli več ptičev, ki bi Vam bolje pobirali, gosenice in ko bi se umneje poprijeli sadjarstva.

F. J.

Pašniki in tekališča žebetom.

(Konec.)

Čem več žebe jemlje trdne krme in tudi vodo pije, kedar kobile ni doma, bode manje po sesanji poželovalo in se naposled samo odstavilo.

Kjer se pa vendar mora žebe naglo odstaviti brez primerne prehoda, ne bodo izostali slabi nasledki. Izgubi žebe najprvo po maternem mleku dobljeno meso in začne vidno zaostajati in slabeti, kar se dá malokedaj popolnem popraviti.

Tega se ni bati, če dobivajo žrebeta polno priliko, v določenem in pripustljivem času sesati, zraven pa